

EREVNA

N:r 2

Juni

1945

Innehåll

Uppståndelsen och dopet.	
Av Hovpredikant Bo Giertz.	65
Uppstånden med Kristus.	65
Allegori och verbalinspiration.	
Av Professor Hugo Odeberg.	82
Anteckningar till nytestamentliga texter.	
Av Professor Hugo Odeberg.	85
Petrus' bekännelse. (Matt. 16:13-20. 5 sönd. e. Tref.)	85
Ned från förklaringens berg. (Matt. 17:9-13. Kr. Förkl. d.)	88
Huset på hälleberget. (Matt. 7:22-29. 8 sönd. e. Tref.)	90
Trogen i det minsta. (Luk. 16:10-15. 9 sönd. e. Tref.)	92
Förspilda tillfällen. (Matt. 11:20-24. 10 sönd. e. Tref.)	94
Gudaktighetens sken. (Matt. 23:1-12. 11 sönd. e. Tref.)	96
Enkelt och ärligt tal. (Matt. 5:33-37. 12 sönd. e. Tref.)	98
Änkans skärv. (Mark. 12:41-44. 13 sönd. e. Tref.)	100
Uppenbarelsen för de enfaldiga. (Matt. 11:25-30. 14 sönd. e. Tref.)	102
Realia till Joh. ev. 20:6. Av professorn i österländsk litteratur, fil. dr Aapeli Saarisalo.	105
Judisk syn på profeterna som fredskämpar. Av Fil. lic. Herman Wohlstein.	108
Innehållsförteckning.	112

*Innehållsförteckningen i slutet på häftet och sidhänvisningar i texten
enligt originaltexten.*

Uppståndelsen och dopet.

Av Hovpredikant Bo Giertz.

»Då ni alltså har uppstått med Kristus ...» (Kol. 3:1).

Paulus utgår tydligen ifrån att de människor som han talar till *har* uppstått tillsammans med Kristus. Det är till de kristna i Kolosse som han skriver så. Hans mening är uppenbarligen att en kristen har uppstått med Kristus.

Det tjugonde seklets religiositet har i regel inte haft lätt att tillgodogöra sig den tanken. Dess fromhet har varit moralistisk och subjektiv. Att uppstå med Kristus har därför knappast betytt något annat än att »resa sig ur synden» för att börja ett nytt liv i Jesu efterföljd. Jesus har ju ofta inte varit något annat än förebild och kraftkälla. Att uppstå med honom har därför kommit att betyda att en fallen människa, gripen av hans exempel och hans kärlek, reser sig ur sin förnedring, blir en ny och bättre människa och lever ett liv som är bestämt av Kristus och hans ande.

Denna tolkning innehåller nu onekligen ett fragment av sanningen, men knappast mera än ett fragment. Den gör på intet vis rättvisa åt det väldiga kosmiska perspektiv i vilket Bibeln ser Kristus och allt det som sker genom hans frälsningsverk.

Uppstånden med Kristus...

Vill man söka förstå de orden, måste man först och främst sätta sig in i vad Kristi uppståndelse innebär för den bibliska livssynen. För en modernt omfriserad kristendom är Kristi upp-

ståndelse knappast något annat än ett bevis för hans andes odödlighet. Det väsentliga anses vara att Herren lever. Omständigheterna vid uppståndelsen, den tomma graven, hans kropps förvandling, hans nya gestalt och mycket annat, skjuts undan som oväsentligt. Det enda betydelsefulla anses vara att Kristus-anden i dag är en levande realitet och att Kristus alltjämt lever och verkar.

Detta innebär nu en mycket betänklig förkortning av det bibliska perspektivet. Det betyder nämligen att man begränsar Kristi verk efter uppståndelsen till ungefär detsamma som utfördes av Människosonen under hans jordeliv. Liksom han då kom för att uppsöka och frälsa det som var förtappat och förlorat, så fortsätter han nu — menar man — detta sitt verk i osynlig och andlig gestalt. Uppståndelsen innebär alltså realiteter detsamma som odödlighet. Den Jesus som vandrade på Galiléens vägar är fortfarande verksam. Enda skillnaden är att han är obunden av tid och rum.

Allt detta är naturligtvis sant och riktigt. Men det innehåller endast ett litet stycke av det som Nya testamentet vill ha sagt med sitt vittnesbörd om Kristi uppståndelse. För Bibeln är det nämligen en fundamental olikhet mellan tiden före och efter uppståndelsen. Olikheten består inte bara i att Kristus blivit höjd över tid och rum och kan fortsätta sitt verk. Det är visserligen en viktig biblisk tanke. Gud »har låtit sin tjänare träda fram, och han har sänt honom för att välsigna er» (Apg. 3:26). Men detta är endast en liten del av uppståndelsens innebörd. Kristi uppståndelse har nämligen för Nya testamentet en kosmisk betydelse. Den är en av de stora milstenarna i världsförloppet. Det är inte alls så, att Kristus efter uppståndelsen fortsätter alldeles samma verk som han utförde före den. Det är tvärtom så, att Kristi verk både före och efter uppståndelsen skulle ha varit meningslöst, om inte uppståndelsen fanns där som en real händelse med konsekvenser för hela den skapade världen.

Vad innebär då Kristi uppståndelse?

»Nu har Kristus uppstått från de döda som förstlingen av de insomnade. Ty eftersom döden kom genom en människa, så kom också de dödas uppståndelse genom en människa. Liksom i Adam alla dör, så skall också i Kristus alla göras levande.»

Dessa ord av Paulus (1 Kor. 15:20-22) sätter med ett slag uppståndelsen in i dess kosmiska sammanhang. Det är inte längre tal bara om att Jesus såsom individ lever vidare. Det är i stället tal om en förnyelse som gäller hela mänskligheten, ja, hela den skapade världen. Och denna förnyelse har sin begynnelse, sin första genombrottspunkt, just i Kristi uppståndelse.

I Adam har alla dött. En gång skapades denna värld som ett Guds sköna konstverk. Genom avfallet och synden är allt vanställt och korruperat. Världen är under dödens och djävulens våld. Det är denna fallna och förlorade värld som Gud älskar och vill återlösa. Därför att hans planer med den korsats och hans goda verk blivit förstört, skall han skapa en ny värld, nya himlar och en ny jord. Men den fallna världen skall ha sin möjlighet till frälsning, d.v.s. sin möjlighet att renas och förvandlas för att leva vidare i den nya världen. Därför har Gud ställt Kristus på gränsen mellan de två tidsåldrarna. Den gamla tidsåldern går nu mot sitt slut. Den är dömd för syndens skull. Den är lagd under förgängelsen, den skall förintas med allt vad den är och allt vad den berömmar sig av. Men dessförinnan öppnar Gud en möjlighet för hela den fallna världen att få ingå i den nya tidsåldern, i Guds rike. Denna möjlighet öppnar han genom Kristi försoningsdöd och hans uppståndelse. *Försoningen* inviger en ny och levande väg, som leder in i det rike »som inte är gjort med händer, det vill säga som inte tillhör den här skapelse». Genom detta försonande offer kan också den gamla skapelsen renas och befrias från den skuld som

annars skulle göra det otänkbart att den kunde bli delaktig av den tillkommande världens liv. *Uppståndelsen* åter betyder att denna kommande värld tar gestalt. De dödas uppståndelse är nämligen endast ett parallellbegrepp till den nya världen, till Guds rike och till den kommande tidsåldern. Därför kan det talas om dem som »anses värdiga att vinna den andra världen och uppståndelsen från de döda» (Luk. 20:35). Därför kan »uppståndelsen från de döda» framställas såsom något som snarare är en existensform än en händelse, såsom när det heter: »Så kom också de dödas uppståndelse genom en människa» (1 Kor. 15:21) eller när Jesus säger: »Vid uppståndelsen gifter man sig inte» (Matt. 22:30) och »Jag är uppståndelsen och livet» (Joh. 11:25).

Uppståndelsen innebär alltså begynnelsen av en ny tidsålder. Kristus har uppstått från de döda som förstlingen av de insomnade. I det släkte som helt och hållet ligger under död och förgängelse har det skett något revolutionerande nytt. Skulden som lade oss under dödens välde är försonad. Den fallna skapelsen återupprättas. Begynnelsen sker med Kristus. Han som burit den fallna mänsklighetens förnedringskropp och vandrat på jorden till det yttre lik en syndig människa (Rom. 8:3) blir förhärligad genom ett ingripande av Gud, lika väsentligt och betydelsefullt som den första skapelsen. Guds översvinnligt stora makt såg urkristendomen framför allt manifesterad i den oerhört stora kraft, varmed han verkade i Kristus, när han uppväckte honom från det döda och satte honom på sin högra sida i himlen (Ef. 1:19 f.). Kristus är med kraft bevisad vara Guds son alltifrån uppståndelsen från de döda (Rom. 1:4). Det är så långt ifrån, att urkristendomen skulle betrakta Kristi uppståndelse som en bekräftelse på en filosofisk lära om själens odödlighet eller det godas eviga väsen, att den tvärtom anser den vara något absolut nytt, utan motsvarighet i världens föregående historia. Därför finns det inte heller

den ringaste likhet mellan Kristi uppståndelse och de uppväckelser från döden som evangelierna för övrigt känner till. Lasarus, Jairus' dotter och änkans son i Nain är för urkristendomen endast bevis på att Kristus förmår tvinga döden att släppa sitt byte. Därmed är de också tecken på att den nya tidsåldern är nära och att dess hemlighetsfulla krafter redan överskyggar denna värld, när Messias trätt in i den. Men de nämns aldrig vid sidan av Kristi egen uppståndelse. De har ingen jämförlig betydelse. När Kristus uppstår från de döda, betyder det nämligen att Gud för första gången gripit in i den gamla världsåldern och där utfört det stora nyskapelseverket, som upprättar en ny värld, skapar en helt ny existensform och upprättar ett nytt rike. Den nya tidsåldern, Guds rike i dess härlighet och makt, har på en enda punkt framträtt inom gränserna för den gamla världen, och det är i den uppståndne Herrens gestalt. Urkristendomen är visst inte ointresserad av uppståndelsens »Hur?». Den vet att betyga att graven var tom. Detta förgängliga hade nämligen iklätt sig oförgänglighet och detta dödliga hade iklätt sig odödlighet. En sådan detalj är inte oviktig för urkristendomen. Den ser häri beviset för att Guds nyskapelseverk på en gång innebär att den gamla världen *förgås* och att den genom ett nyskapelseunder *fortbestår*, om den nämligen är återlöst i Kristus och har del i Kristus.

Samtidigt är urkristendomen ganska suveränt likgiltig för alla försök att bringa berättelserna om uppståndelsen till en rationell och motsägelselös enhet. Eftersom människorna inte hade mindre logik på den tiden än nu, måste dessa oklarheter ha varit fullt medvetna för urkyrkan. Den har lugnt låtit dem stå. Den visste att den nya världens genombrott betyder en så genomgripande förnyelse av alla existensformer att den aldrig kan uttryckas motsägelselöst i denna tidsålders tankeformer. Det är inte ett bevis *mot* dess realitet, utan det stora beviset för, att den verkligen *har* en egen realitet långt utöver och

bortom allt vad vi kan uttrycka eller tänka. För det förnuft som helt och hållet är fjättrat vid denna tidsålder, kommer en kritisk undersökning alltid att ge vid handen att Kristi uppståndelse är en klen betygad och ganska suspekt händelse. Det kan inte vara annorlunda. Evangelium består inte i »övertalande visdomsord», som kan göra det plausibelt för ett kyligt avvaktande förnuft att Kristus kanske ändå kunde vara sänd av Gud och att det kunde vara en god spekulation att satsa något på honom. Men »eftersom världen i sin visdom inte lärde känna Gud i hans vishet, beslöt Gud att genom den dårskap som vi predikar frälsa dem som tror» (1 Kor. 1:21). Denna predikan har sin egen bevisning, i ande och kraft, och denna tro är inte grundad på sådan visdom som imponerar på en kritiskt tänkande människa, utan den är grundad på Guds eget ingripande (1 Kor. 2:4-5). Den visshet urkyrkan ägde om Kristi uppståndelse var grundad på ett sådant Guds ingripande, ett under som sprängde gränserna för allt rimligt, och ett händelseförlopp som just i sin orimlighet undanröjde varje möjlighet till tvivel och tvekan. Därför har uppståndelsens evangelium stått fast genom tiderna, lika orubbligt och lika orimligt, medan allt det som på Paulus' tid var världens högsta visdom i Alexandria och Athen numera endast är antikvariska kuriositeter i Lund och Upsala. Det är först när man försökt rationalisera uppståndelsens budskap och bringa den i harmoni t.ex. med världens idealistiska filosofi, som det domnat bort i maktlöshet.

Uppståndelsen innebär alltså begynnelsen till en ny tid. När Kristus i förklarad och nyskapad gestalt gick ut ur graven, började ett nytt kapitel i världens historia. Förut hade skapelsen restlöst legat under syndens och dödens välde. Nu är den åtminstone på en punkt återupprättad. Gud har börjat förverkliga den nya skapelse som en gång skall avlösa den gamla.

Det är detta som ger Kristi uppståndelse dess överväldiga

gande betydelse för den kristna tron. Kristus är nämligen, som vi hörde, *förstlingen av dem som uppstår*. Genom honom har de dödas uppståndelse kommit in i världen som en lika allomfattande realitet som försoningen. Hela detta skeende är nämligen ett skeende med hela släktet. I Adam har alla dött. I Kristus skall alla göras levande. Hans uppståndelse är inte en individuell händelse. Han har uppstått som representant för hela vårt släkte, liksom han dött för hela vårt släkte. Liksom han bar alla våra synder i sin kropp upp på korsets trä och dog för deras skull, blev han också uppväckt för allas vår rättfärdiggörelses skull (Rom. 4:25). Varje människa har del i hans uppståndelse på alldeles samma sätt som hon har del i hans lidande. Det ena som det andra har en kosmisk betydelse. Allt som finns i himmel och på jord är försonat genom hans offerdöd, och allt är inneslutet i den möjlighet till nyskapelse och evigt liv, som är manifesterad och för första gången förverkligad i hans uppståndelse.

Detta är alltså i korthet uppståndelsens betydelse för vårt släkte: Därför att Kristus ödmjukade sig och blev lydig intill döden på korset har Gud upphöjt honom över allting. Han har avlagt tjänareskepnaden och gått in i sin härlighet, sedan han först genom offret av sig själv har försonat världens synder. I kraft av sin försoning och sin seger kan han nu »förvandla vår bräckliga kropp, så att den blir lik den kropp han har i sin härlighet. Ty han har makt att lägga allt under sig» (Fil. 3:21). I Kristus har hela den gamla skapelsen en möjlighet till återuppriktelse och förnyelse. Genom de dödas uppståndelse är en port öppnad mellan den nya tidsåldern och den gamla. Det leder en väg från syndens och dödens värld till livets. Ja, livet har redan trätt in i dödens värld och är verksamt där. Den Uppståndne är det nya rikets representant mitt i den gamla världen.

Därmed är det viktigaste sagt om uppståndelsen, och vi kan ta ett steg vidare i vårt försök att tolka innebörden av orden: **uppstånden med Kristus**.

I och med Kristi uppståndelse har nämligen den nya aionen [grek. ord = tidsåldern] med sina krafter trätt in i vår värld. Detta har skett på ett sätt som får konsekvenser för all framtid. Den Uppståndne fortsätter nämligen sitt verk och sin närvaro i världen. Han har grundat sin Kyrka, som är bärare av den nya tidsålderns liv. Mellan den uppståndne och hans kyrka råder emellertid en viktig olikhet: Kyrkans yttre gestalt tillhör helt och hållet den gamla tidsåldern. I det avseendet liknar hon Kristus sådan han var *före* uppståndelsen. Även Kyrkan har en förnedringskropp och en tjänaregestalt som helt och hållet är hämtad från denna världen. Men det som gör Kyrkan till Kyrka är närvaron av något som inte är av denna världen, nämligen *den Uppståndne själv*. Hon är Kristi kropp. Hon äger hans Ande. Därför är den nya tidsålderns krafter verksamma i henne. Hon företräder den nya tidsåldern, som i henne tar gestalt på ett fördolt och hemlighetsfullt sätt. Därför är hon en gåta för världen. För världen måste hon te sig som en förening eller en rörelse, kanske som ett instrument för skumma politiska intressen eller en produkt av vissa bestämda neuroser. Världen — och till världen hör i detta fall hela den profana vetenskapen, så långt den arbetar uteslutande med inomvärldsliga perspektiv — har ingen möjlighet att förstå kyrkan såsom Kyrka, d.v.s. såsom en gudomlig skapelse, en uppenbarelse av Kristi uppståndelseliv, ett framträdande i denna världen av en verklighet som ingenting mindre betyder än början till nya himlar och en ny jord.

Det är endast *tron* som kan fatta vad det här egentligen är fråga om. Tron sätter nämligen människan i förbindelse med den Uppståndne och med de realiteter som här är utslagsgivande. Det är därför ofrånkomligt att det kommer att bli en

fundamental olikhet mellan en profan och en kristen betraktelse av allt som hör till kyrkan. Det blir samma olikhet som det måste bli mellan en tondöv och en musikalisk människa i upplevelsen av ett musikstycke. Den musikaliske har verkligen andra möjligheter att förstå det, liksom den seende har andra möjligheter att uppfatta verkligheten än den blinde. En verklig kunskap om kristendomen, Bibeln och kyrkan är inte möjligt utan en levande kontakt med den uppståndne Kristus.

Kyrkan är nu lättast gripbar i Ordet och Sakramenten. Det är vid dem som den Uppståndne först och främst bundit sin närvaro i denna tidsålder. Vill man alltså komma i kontakt med det skeende som utgår från den Uppståndne, hänvisas man först och främst till att höra Ordet och ta emot Sakramenten. Genom dem träder Kristus in i vår jordiska och kroppsliga tillvaro; och där den Uppståndne är, där är alltid också den nya aionen, där är syndernas förlåtelse, liv och salighet, för att uttrycka saken traditionellt lutherskt.

Eftersom nu Kristus är närvarande mitt ibland oss, dold under nådemedlens gestalt, så finns det också en möjlighet att redan här på jorden träda i levande kontakt med den nya tidsåldern. Att vara en medlem av Kyrkan eller en lem i Kristus — vilket är sak samma — innebär ingenting mindre än att komma i förbindelse med den nya världen.

Hurdan är denna förbindelse?

Egentligen kan den tyckas orimlig. Den gamla aionen, hela den fallna världen, är ju radikalt skild från den nya. Detta dödliga måste kläs i odödlighet. Kött och blod kan inte ärva Guds rike. Endast genom den stora förvandlingen, som uppslukar döden och det dödliga och skapar nytt liv, kan någon ingå i den nya aionen. Det är ett under lika stort som Kristi uppståndelse. Hur kan det då vara möjligt att en människa redan *här* och *nu* skulle kunna bli medborgare i denna nya värld?

För att förstå hur Nya testamentet tänker sig denna sak, måste vi först åter påminna oss att det endast finns *en* punkt, där de båda världarna tangerar varandra, och där den ena bryter in i den andra. Denna punkt är Kristus. Den Uppståndne tillhör en ny skapelse. Samtidigt är han kvar i den gamla världen. Såsom Uppstånden har han vandrat på dess vägar, undervisat sina lärjungar om Guds Rike, sänt ut dem att döpa och göra alla folk till lärjungar. Såsom den Himlafarne är han fortfarande närvarande i denna värld, under mysteriets och sakramentets gestalt, i Andens gåvor, i Kyrkans alla livsfunktioner. Men han är det väl att märka i en yttre gestalt som helt och hållet tillhör den nuvarande skapelse. Ingenting av det som tillhör Kyrkan bär den nya tidsålderns yttre gestalt. Det nya är närvarande i det gamlas former. Det är ett mysterium, ett sakrament, en hemlighet. Likafullt har något nytt kommit. Allt vad som är i den Uppståndne, hela den livsrealitet som präglas av försoningen på Golgata och av den nya skapelsen i uppståndelsen, är här närvarande, fastän fördolt.

En människa blir nu delaktig av detta, när hon blir delaktig av Kristus. Med Kristus träder hon i förbindelse genom tron. Tron betyder att hon förenas med Kristus, tas upp i hans person, får del i allt vad han äger och blir en del av honom själv, en lem i hans kropp. Allt detta sker, väl att märka, utan att hennes yttre livsbetingelser ändras det allra minsta. Hon har samma kropp kvar, hon bär på samma kött, d.v.s. samma fördärvade natur, hon är alltjämt underkastad sjukdom och död. Vad som har skett med henne uttrycker Nya testamentet pregnant så: Era kroppar är Kristi lemmar. Ni är ett Guds tempel. Guds Ande bor i er. Kristus är i er. Men den som inte har Kristi ande hör inte honom till.

Här gäller nu regeln: Om Kristus bor i er, är visserligen kroppen död för syndens skull men Anden är liv för rättfärdighetens skull (Rom. 8:10). Att Kristus träder in i en män-

niska betyder inte att hennes kropp blir förvandlad. Den tillhör fortfarande den gamla tidsåldern och står därför under förgängelsen. Men i denna dödliga kropp har det kommit något nytt, som innebär delaktighet av Kristus och hans Ande. Detta nya betyder del i den nya aionen och uppståndelselivet där. »Anden är liv.» Den tillhör den nya skapelsen. Den skall därför inte förgås med den gamla världen. »För rättfärdighetens skull» är den uttagen ur syndens och dödens sammanhang, d.v.s. i kraft av Kristi försonande laguppfyllelse och lidande är den — även när den blir ett med en syndig människa — fritagen från syndens lön, som är döden.

Mot bakgrunden av detta blir det nu möjligt att förstå Nya testamentets syn på dopet och dess sammanhang med Kristi uppståndelse.

Dopet betyder för urkristendomen en real förening med den uppståndne Kristus. »Alla ni som har blivit döpta till Kristus, har blivit iklädda Kristus» (Gal. 3:27). Kristus upptar i dopet en människa i sin person. Från den stunden är hon »i Kristus», omsluten av Kristus, upptagen i hans livssfär, för enad med hela den pneumatiska realitet, som heter Kristus och Guds Rike. Det är alltså helt naturligt, att dopet kallas ett dop i Ande. Anden är ju just den gudomliga realitet som är själva livsprincipen i den nya aionen. »I *en* Ande har vi alla blivit döpta för att höra till *en* kropp ... och alla har vi fått en och samme Ande utgjuten över oss» (1 Kor. 12:13).

Detta är innebörden i pånyttfödelsen: människan blir upptagen i Kristus. Hon som förut bara var kött och »gammal människa» har nu del i Kristus. Därmed är hon också en ny skapelse (2 Kor. 5:17), vilket inte innebär att hennes gamla jag och hennes gamla människa skulle vara förvandlade (ty köttet är ju fortfarande kvar) utan att »något nytt har kommit», nämligen Kristus och med honom allt vad han vunnit genom

sitt lidande och sin uppståndelse. Detta nya innebär alltså förlåtelse för alla synder, också dem som ännu vidlåder köttet, ty för dem som är i Kristus Jesus finns ingen fördömmelse. Det innebär vidare kamp mellan köttet, den gamla människan, och detta nya som är Anden, »ty köttet söker det som är emot Anden och Anden det som är emot köttet. De två strider mot varandra för att hindra er att göra det ni vill» (Gal. 5:17). Slutligen innebär det också *delaktighet av Kristi uppståndelse*.

Denna delaktighet av Kristi uppståndelse betyder först och främst att den dödliga människan är förenad med den uppståndne Kristus. Därmed har hon del i något som dött och uppstått och nu har del i den nya aionen. Eftersom Kristus är i henne, har hon del i hans Pneuma [gr. ord = Ande], och den är Liv. Men nu är det att märka att **hela** människan blivit invigd till och överlämnad åt detta nya och oförgängliga. Hela hennes jag, hela hennes person, hela hennes existens är införsatt i denna nya verklighet. Detta har skett genom dopet. Rom. 6 beskriver det utförligt: Vi alla som har blivit döpta till Kristus Jesus har blivit döpta till hans död. Genom detta dop till döden har vi blivit begravda med honom. Vi har förenats med honom genom en död som hans. Detta innebär att även den gamla människan överlämnats åt Kristus och inkorporerats i honom. I Kristi död hade vi ju alla vår del. Det var *våra* skulder han bar. I kraft av den hemlighetsfulla tidlöshet som utmärker hela frälsningsdramat, var vi alla med alla våra synder med på Golgata. Den gången var hela vår börda lagd på Honom. Där utplånades anklagelseskriften och där gottgjordes vår skuld. När alltså en människa kommer till Kristus i dopet, kommer hon bokstavligen till *sin* Frälsare. Han har långt förut tagit sig an hennes sak. När hon nu såsom real, mänsklig varelse genom dopet överlämnats åt honom, möter hon därför en syndaförlåtelse utan gräns och utan förbehåll. Gud *frälsar* verkligen genom detta dop. Hon får del i något som sedan den

stora försoningsdagen på Golgata legat och väntat på henne. Men samtidigt innebär dopet något mycket bestämt för hennes egen gamla människa. Att hon är döpt till Kristi död betyder nämligen inte bara, att hon får del i frukterna av Kristi död. Det betyder också, att hon går in under hans dödsdom. Det var ju för hennes skull som Kristus dömdes till döden. Dopet proklamerar nu att denna dom verkligen gällde den människa som här döps. Att hon döps till döden betyder att hon döms till döden. Hennes gamla människa får sin dom stadfäst. Liksom Kristus en gång blev korsfäst för hennes synders skull, blir nu i sin tur den gamla människan korsfäst »för att syndens kropp skall berövas sin makt, så att vi inte längre är slavar under synden» (Rom. 6:6).

Detta är nu den negativa sidan av saken: *Dopet är en död*. Domen är fälld och stadfäst över den gamla människan. Hon förs nu bort på sin via dolorosa, där hon ständigt på nytt skall korsfästas och dödas. Men dopet är inte bara en död. Det är också en uppståndelse. »Vi är alltså genom dopet till döden begravda med honom, för att också vi skall leva det nya livet, liksom Kristus uppväcktes från de döda genom Faderns härlighet.» Vi skall vara »förenade med honom» också »genom en uppståndelse som hans».

Vi ser alltså att detta att vara uppstånden med Kristus verkligen innebär något fullt normalt, något utan vilket ett kristet liv inte existerar i biblisk mening.

Försöker vi nu precisera innebörden i denna uppståndelse, så är det — efter vad vi förut sagt — utan vidare klart att denna delaktighet i Kristi uppståndelse *inte* innebär någon förvandling av den dödliga människan eller av köttet, så att det redan nu och här skulle vara förändrat till likhet med den uppståndnes förklarade gestalt. Nej, skatten äger vi i lerkärl. Det dödliga har inte på något vis klätt sig i odödlighet. Det är meningslöst att försöka fastställa dopets följder på empiriskt el-

ler psykologisk väg. De är endast gripbara i tron. Utan tro blir de verkningslösa hos den döpte, och även när de finns där, är de osynliga för omgivningen, så länge den inte ser med trons ögon.

Men vad innebär då denna underliga uppståndelse? Svaret kan samlas i tre punkter.

För det första betyder denna uppståndelse med Kristus att den Uppståndne träder i förbindelse med den döpte. Detta innebär för den döpte *en förpliktelse* att leva i Kristus. Hans gamla människa är dömd. Han skall vandra i ett nytt väsende. Kristi död var en död från synden en gång för alla. »Så skall också ni se på er själva: ni är döda från synden och lever för Gud i Kristus Jesus. Synden skall därför inte härska i er dödliga kropp, så att ni lyder dess begär» (Rom. 6:11 f.). »Då ni alltså har uppstått med Kristus, sök då det som är där ovan ... Döda därför era begär som hör jorden till: otukt, orenhet, lidelse, lusta och girighet som är avgudadyrkan» (Kol. 3:1, 5). För urkristendomen är just döden och uppståndelsen med Kristus i dopet den mäktigaste av alla garantier mot ett missbruk av nåden. »Vad skall vi nu säga? Skall vi fortsätta att synda för att nåden skall bli större? Nej, visst inte! Vi som har dött bort från synden, hur skulle vi kunna fortsätta att leva i den?» (Rom. 6:1 f.).

När man i de sista två seklernas kristendom så ofta har hört *varnas* för dopet som en vilokudde för den falska säkerheten, så är det ett bevis på hur långt man kommit bort från ett urkristet tänkesätt. En falsk dopuppfattning kan givetvis tjäna som sömnmedel för oomvända syndare. Men försöker man rätta en sådan missuppfattning genom att alldeles tuga om dopet eller varna för tron på dopet, har man kommit ännu längre bort från fornkristen tro. Det rätta botemedlet ligger i att predika dopet rätt som en uppståndelse med Kristus, med allt vad det innebär av förpliktelser och möjligheter.

För det andra innebär uppståndelsen med Kristus i dopet att den kristne får sin *andel i den kommande världen*. Han var med sina synder i Kristus redan på korset. Nu är han också i den Uppståndne. Han har en real andel i en kommande värld. Som lem i Kristus är han nämligen inte bara en människa på jorden, som äger del i Kristi Ande. Han är också medborgare i himmelen. Hans nya liv är dolt med Kristus i Gud (Kol. 3:3). I den osynliga världen, där allt det kommande väntar på den dag då det med Kristus skall uppenbaras i härlighet, där har den döpte också sin andel. Han har »en byggnad från Gud, en boning som inte är gjord med händer, en evig boning i himlen». Och denna boning är väl att märka inte bara det rum som Kristus gått för att bereda åt de sina, utan det är »vår himmelska boning» som verkligen motsvarar vår kroppshyddas här på jorden, d.v.s. en ny kropp med vilken den jordiska kroppen en gång skall bli överklädd, så att döden blir uppslukad av livet (2 Kor. 5). Så reallt tänker sig alltså urkristendomen delaktigheten i den nya tidsåldern. Vi är på sätt och vis redan där. Gud »har uppväckt oss med Kristus och satt oss med honom i den himmelska världen, i Kristus Jesus» (Ef. 2:6).

Denna sista tanke är inte lätt att åskådliggöra för ett modernt intellekt. Man kanske enklast kunde säga att trons gemenskap med Kristus inte bara betyder att Kristus är i oss, utan lika mycket att vi är i Kristus. Vi är upptagna i Kristus, inkorporerade i honom, och därmed är vi införsatta i den nya tidsåldern. Långt bortom de yttersta gränserna för den nuvarande tidsålder har vi del i Kristus och hans kommande rike. Vi lever där redan som hans lemmar. Detta vårt liv är dolt med Kristus i Gud. Men en gång skall det uppenbaras, nämligen när Kristus själv uppenbaras i sin härlighet.

För det tredje innebär slutligen uppståndelsen med Kristus i dopet att den döpte äger Guds egen *försäkran om* att en gång bli delaktig i *den slutliga uppståndelsen*, när världen föds

på nytt. Garantien för detta är just Anden, den pneumatiska verkligheten, till vilken en kristen är döpt. »Om hans Ande som uppväckte Jesus från de döda bor i er, då skall han som uppväckte Kristus Jesus från de döda göra också era dödliga kroppar levande genom sin Ande som bor i er» (Rom. 8:11). Detta innebär frälsning i biblisk mening, den frälsning som finns beredd och skall uppenbaras i den sista tiden (1 Petr. 1:5) och »den härlighet som kommer att uppenbaras och bli vår» (Rom. 8:18). Ty såsom en kristen har burit Adams jordiska gestalt, så skall han också bära den Uppståndnes himmelska gestalt (1 Kor. 15:49). »Vi skall alla förvandlas» (1 Kor 15:51), ty Kristus skall vid sin återkomst »förvandla vår bräckliga kropp, så att den blir lik den kropp han har i sin härlighet» (Fil. 3:21). Vad som förut varit dolt med Kristus i Gud skall nu bli uppenbarat med Kristus i härlighet. Vad vi skall bli »är ännu inte uppenbarat. Men vi vet att när han en gång uppenbaras, kommer vi att bli lika honom» (1 Joh. 3:2). Och allt detta är en följd av den förening med Kristus som skedde i dopet och som sedan upprätthållits och bevarats i ståndaktighet intill änden. Dopet pekar därför framåt mot den yttersta dagen. Det är invigningen till ett liv som når sin fullkomning vid uppståndelsen från de döda.

De bibliska tankarna om dopet och uppståndelsen är inte alltid lättillgängliga för nutiden. Det är ingen anledning att förtiga dem i förkunnelsen. Rätt förkunnade är de en stor tillgång. För den säkre och likgiltige är de en ständig påminnelse om det oriktiga och ansvarslösa i hans sätt att leva. De säger tydligare än något annat att kristendomen inte är en privatsak. Ingen kommer här undan med att säga att han »aldrig gjort anspråk på att vara en kristen». Det är ju Gud som gör anspråk på den saken! En rätt doppredikan blir alltid en kraftig bättringspredikan.

För den uppväckta själen blir dopets förkunnelse både en

kraftig sporre att hålla ut och en stor hjälp att tro nåden, när det verkligen behövs. Det hör ju till själavårdens svåraste kapitel att få en verkligt bekymrad människa att tro att Gud kan förlåta just henne. Utkorelsen och nådeförbundet i dopet och alla de bibliska tankarna om att av ren barmhärtighet vara försatt i den himmelska världen, är då en förkunnelse av nådens suveränitet, som inte kan överbjudas.

För en omvänd människa betyder åter tanken på uppståndelsen i dopet hela programmet för hennes helgelse, för den dagliga kampen mot den gamla människan och den ständigt förnyade tillflykten till Kristus. Det betyder att hon kan bevara sin frimodighet, trots alla erfarenheter av köttets efterhängsenhet. Det betyder att hon lär sig se framåt mot sin dödsdag som en himmelsk födelsedag. Det betyder i dödens stund den fullkomliga tilliten till Honom, som redan gjort mig syndare delaktig i sin uppståndelse.

Allegori och verbalinspiration.

Av Professor Hugo Odeberg.

Har en allvarlig nytestamentlig bibelforskning att ta befattning med allegori och verbalinspiration? En allvarlig och samvetsgrann sådan forskning kan bara ha ett enda syfte, nämligen att så noggrant och troget som möjligt återge vad Nya testamentet självt innehåller. Den måste alltså a priori vara obunden av alla teorier om allegori och verbalinspiration. Nu används t.ex. gemenligen uttrycket »allegorisk skrifttolkning» i betydelsen av en sådan tolkning som inte stannar vid den faktiska innebörden i det som är skrivet, utan använder detta för annat ändamål. En sådan allegorisk skrifttolkning är följaktligen helt förkastlig vid en allvarligt menad bibeltolkning. Likaså har en vetenskaplig nytestamentlig exeges ingenting att göra med några teorier om verbalinspiration. Den sysslar inte med vare sig 1600-tals eller 1900-tals teorier om verbalinspiration.

Vad nu först alltså frågan om verbalinspirationen beträffar, så har den nytestamentliga bibelforskningen inte att befatta sig med någon annan verbalinspiration än den som Nya testamentet självt lär. Men om det i Nya testamentet förekommer någon utsaga som måste sägas innefatta eller uttrycka en lära om verbalinspiration, så kan en allvarlig bibelforskning inte göra annat än att konstatera detta och söka bestämma dess innebörd. Likaså har denna bibelforskning skyldighet att studera den uppfattning om verbalinspiration som fanns hos den med Nya testamentet samtida judendomen. När man i Nya

testamentet möter ord av Jesus och apostlarna vilka lägger vikt vid de heliga skrifternas bokstavliga avfattning, så måste dessa ord tas upp till behandling. De får inte någon människa till behag förbigås. Man har nämligen inte att befatta sig med vad den ena eller andra moderiktningen inom kyrkan finner angenämt och vad den vill godta eller förkasta i Nya testamentet och i Jesu utsagor där. Den har endast att ta befattning med vad som verkligen föreligger i Nya testamentet. När nu följande uttalande förekommer som ett ord av Jesus: »Innan himmel och jord förgår, skall inte en enda bokstav, inte en prick i lagen förgå, förrän allt har skett», så är det en legitim och nödvändig uppgift att, med konstaterande att denna utsaga finns i Nya testamentet, försöka i mån av möjlighet bestämma vad den innebär. Denna utsaga finns nämligen i Nya testamentet och har inte skrivits på 1600-talet. Det är således inte fråga om någon senare tids teori, utan om ett uttalande i Nya testamentet som anförs som ett ord av Jesus själv. Om man vidare finner Nya testamentet anföra Gamla testamentet på ett sådant sätt som förutsätter att vikt läggs vid det bokstavliga avfattandet av de gammaltestamentliga orden, så är detta förhållande ett legitimt och nödvändigt föremål för en nytestamentlig bibelforsknings studium. Detta är nämligen fallet på många ställen där en bevisning på grundval av ett gammaltestamentligt uttalande vilar, inte bara på detta uttalandes »andemening» utan på dess exakta formulering. Man kan jämföra t.ex. Luk. 20:37 och Gal. 3:16. Just för att få fram den innebörd som ligger i en bestämd exakt formulering kan Nya testamentet ofta använda en mycket fri översättning eller omskrivning. I övrigt hänvisas till författarens arbeten »Fariseism och kristendom» [orig.]sid. 38-41 [”Den bokstavliga tolkningen av moralbuden”] och »Tillbaka till Bibeln» [orig.] sid. 47-55 [”Det gamla testamentet i det nya”].

Vad sedan allegorin beträffar, så har den allvarliga exe-

gesen nödvändigt att befatta sig med vad som i detta sammanhang förekommer i Nya testamentet självt, men också endast med detta. Nu förekommer ordet självt på ett ställe, nämligen i Gal. 4:24, där Paulus om den gammaltestamentliga berättelsen om Abrahams två söner säger: *hátiná estin allēgorúmena*, i svenska bibelöversättningen översatt: »Detta har en djupare mening». Det är genomgående för Nya testamentet, att det antar att Gamla testamentets utsagor inte bara innebär vad den rent »bokstavliga» yttre meningen (den som *inte* är beroende av den bokstavliga avfattningen) innefattar, utan att det överallt finns en djupare mening, i själva verket en rikedom på innebörd, ett djup som i förhållande till den rent yttre bokstavs-meningen kan jämföras med förhållandet mellan havets yta och hela dess djup. Däremot förekommer ingenstans i Nya testamentet en allegorisk skrifttolkning i den moderna betydelsen, att man skulle anse sig berättigad att använda Gamla testamentet för att däri intolka något som inte från början var avsett. Nya testamentet lägger emellertid stor vikt vid att de heliga skrifterna förstås i deras djupare mening, och framför allt i den djupaste mening som syftar på Kristus själv. Enligt Johannesevangeliet säger Jesus att Skrifterna vittnar om honom (Joh. 5:39, 47). Enligt Lukasevangeliet förebrår Jesus lärjungarna för att de är oförståndiga och tröga till att tro på allt vad profeterna har talat och uttyder sedan för dem vad som »var sagt om honom i alla Skrifterna», och innan han lämnar sina lärjungar för sista gången öppnar han deras sinnen, så att de »förstod skrifterna». (Luk. 24:25-27, 45.) Den nytestamentliga verbalinspirationen och den nytestamentliga allegorin hänger oupplösligt samman, är två sidor av samma sak, nämligen den djupare förståelsen av de heliga skrifterna. För en godtycklig och modeinriktad bibeltolkning finns alltså ingen plats.

Anteckningar till nytestamentliga texter.

Av Professor Hugo Odeberg.

Petrus' bekännelse.
(Matt. 16:13-20. 5 sönd. e. Tref.)

Det har varit vanligt att säga att de utsagor som Jesu apostlar gjorde om Jesu person, berodde på i samtiden gängse föreställningar. Ingenting är falskare. Nya testamentets olika skrifter ger ett helt annat vittnesbörd. Typiskt är Paulus' iakttagelse att evangeliet om Jesus Kristus för judarna var en stötesten och för grekerna en dårskap. Det apostlarna hade att säga om Jesu person, om vem han var, det var minst lika orimligt för samtiden som för någon efterföljande tid. Det var inte rimligare för dåtiden än för nutiden.

När man försökt förklara Jesu person ur de föreställningar som är gängse i tiden, har man alltid kommit till helt andra resultat än de som apostlarna fick ge uttryck åt. Och sådana förklaringar blir också högst varierande och olika. I berättelsen om Petrus' bekännelse möter vi just exempel på de allra första förklaringarna över Jesu person, nämligen just sådana förklaringar som görs utifrån då gängse föreställningar. Det är de försök att förklara vem Jesu var, som folket i hans samtid gjorde. Vi har här att göra endast med välvilliga förklaringar av sådana som själva sett Jesus och på vilka han gjort ett positivt intryck. De var varierande, dessa förklaringar: Somliga säger att Jesus är den återkomne Johannes Döparen, andra Elia,

andra Jeremia eller någon annan av profeterna. Förklaringar av Jesu person som gjorts i modern tid är inte alltför olika dessa första förklaringsförsök. Man säger t.ex. att Jesus var en sällsynt religiöst begåvad människa som tagit djupt intryck av Johannes Döparens predikan och beslutat sig för att fullfölja hans verk. Eller man säger att han genom läsningen av profeternas skrifter förnummit sig äga samma kallelse som dessa gamla profeter och att det var i deras anda som han verkade. Inte minst med lidandesprofeten Jeremia företer han stor andefrändskap.

Men inga av dessa förklaringar, vare sig de som gjordes av de mot Jesus välvilliga bland hans samtida eller av de mot honom välvilliga i senare tid, överensstämmer med eller har ens någon likhet med den förklaring som apostlarna, såsom i detta fall Petrus, får avge om Jesu person. Petrus kommer med den orimliga utsagan, i alla tider lika orimlig: »Du är den levande Gudens Son.» Och när Petrus avgivit denna förklaring, betyder Jesus själv att den inte var i överensstämmelse med någon tids föreställningar. Den hade ett helt annat ursprung: »Kött och blod, d.v.s. människor och mänskliga idéer, har inte uppenbarat detta för dig, utan min Fader som är i himlen.» Apostlarnas utsagor om Jesu person har sin grund i gudomlig uppenbarelse, inte i gängse föreställningar.

Men det de säger är en bekännelse, ett vittnesbörd. Petrus' ord här kallas med rätta en bekännelse och värderas av Jesus som en bekännelse. Genom gudomlig uppenbarelse har apostelns ögon öppnats, han har fått se något nytt, men det han på detta sätt fått se, det är, när en gång hans ögon öppnats, säkrare för honom än någon mänsklig föreställning, åsikt eller förklaring. Han kan därför vittna om det han sett.

Så säger en annan apostel, Johannes, om denne Jesus: Vi såg hans härlighet, en härlighet som den Enfödde har av Fadern, och han var full av nåd och sanning. [Joh. 1:14.]

En sådan syn, en sådan insikt, som inte längre är någon blott åsikt, det är något att bygga på. Inte var Petrus' egen begreppsförmåga något att bygga på. Men det som han fått genom gudomlig uppenbarelse, det han insåg, sedan hans ögon öppnats för den gudomliga verkligheten, det var något att bygga på. Och denne Petrus som såg, han var en klippa på vilken Jesus Kristus själv ville bygga sin församling.

Det är alltså på den gudomliga uppenbarelsen som Kristi församling är byggd. Kyrkan är ingenting då den bygger på mänskliga föreställningar, mänskliga planer och beräkningar. Men på det gudomliga ord som givits åt aposteln Petrus och åt de andra apostlarna vilar församlingen trygg. Inga andra personer kan heller utgöra kyrkans grund och pelare än de som intet annat godtar och av intet annat leds än den en gång givna gudomliga uppenbarelsen om Kristus. Men vilar församlingen på denna grund, kan inte ens dödsrikets portar motstå frälsningens evangelium. Inte ens dödsriket förmår stänga det ute.

Kristus har själv lovat att vara med sin församling. Och därför ger han här Petrus som representanten för dem som sett och håller fast vid det de sett, den fullmakten: vad du binder på jorden skall vara bundet i himlen, det vill säga inför Gud, och vad du löser på jorden skall vara löst i himmelen, för Gud. Binda och lösa är allt vad den som är trogen mot det gudomliga ordet, i trohet mot detta, i lydnad för Gud och i hans Ande, varnar för och tillsäger, utesluter och tillåter. Lösa betyder förklara för tillåtet. Binda betyder förbjuda. I dessa betydelse ger dessa Jesu ord sanktion åt det apostlarna i hans namn förkunnar, alltså åt det som är bevarat åt oss av apostlarna i den heliga skrift, i Nya testamentet. Det är därmed förklarat som gudomligt. Men lösa och binda betyder också syndaförlåtelsens lösande och bindande. När syndaförlåtelsen på rätt sätt tillsägs i Kristi namn, så är den tillsagd av Kristus själv. Till den församling som rätt förvaltar denna fullmakt, i trohet mot det

gudomliga ordet, säger Kristus själv, den helige och sannfärdige, som har den nyckel, som upplåter och ingen tillsluter: »Din kraft är ringa och du har hållit fast vid mitt ord. ... Den som segrar skall jag göra till en pelare i min Guds tempel.»

Ned från förklarings berg.
(Matt. 17:9-13. Kr. Förkl. d.)

Tre av Jesu apostlar, Petrus, Jakob och Johannes, hade förunnats en särskilt hög uppenbarelse på förklaringsberget. De hade fått skåda in i en värld som annars var dold för deras syn under jordelivet. De hade fått skåda in i fulländningens värld, och de hade funnit att Jesus Kristus var den gudomliga centralgestalten i den världen.

Men Kristus var nu också på jorden. När de går ned från förklarings berg till de jordiska förhållandena igen, så är det klart för dem att Jesus Kristus också är den centrala gestalten i jordemänsklighetens historia, i Guds plan med mänskligheten, till mänsklighetens frälsning. Genom honom skulle den härlighet de sett på förklarings berg, den himmelska världens härlighet, förverkligas även på jorden.

Men nu hade de redan förut genom Jesus fått lära sig att Guds frälsningsplan med mänskligheten var nedlagd i den heliga Skrift. Jesus hade själv sagt att han kommit för att fullborda det som var skrivet i lagen och profeterna, d.v.s. i det gamla förbundets heliga skrifter. Att Guds frälsningsplan med mänskligheten fanns uppenbarad i de heliga skrifterna för dem som läste dessa rätt, det ansåg också judarnas skriftlärd. Däri gav Jesus dessa rätt. Med rätta, hade Jesus låtit förstå, forskade de fromma judarna, fariséerna och deras skriftlärd, i de heliga skrifterna, i den förvissningen om att de hade evigt liv i dem. Men det hände också att Jesus många gånger måste säga

att de skriftlärde inte tog emot det som stod skrivet i skrifterna. De menade sig rätt rannsaka skrifterna, men dessa visade sig stängda för dem. De stängde själva dessa skrifter för sig, därför att de inte ville känna igen Guds eget sändebud, när han kom till dem.

Så var det för lärjungarna anledning fråga angående de skriftlärdes tolkning av de heliga skrifterna på den punkt som vid detta tillfälle syntes dem särskilt aktuell. Genom synen på förklaringens berg hade de särskilt livligt vid nedstigandet från berget till de jordiska förhållandena erinrats om den stora Herrens dag, då fulländningen skulle komma. Om denna hade de skriftlärde talat i anledning av Skriftens ord om denna dag. Hur hade de nu använt dessa Skriftens ord?

De hade tagit till utgångspunkt det ord, som står hos profeten Malaki (4:5): »Se, jag skall sända till er profeten Elia, innan Herrens dag kommer, den stora och fruktansvärda.» Då sade de: Det är här tydligt sagt att Elia först måste komma. Men han har inte kommit. Alltså är Herrens stora dag ännu inte nära. Alltså är inte heller Jesus den han utger sig för att vara, nämligen den genom vilken profetians ord om frälsningens dag skall uppfyllas.

Till detta säger nu Jesus att förelöparen redan hade kommit och att det var i Johannes döparens gestalt. Men de som borde varit de första att känna igen honom, därför att de menade sig förstå tidernas tecken och som alltid hade moral och gudsfuktan på sina läppar och menade sig vara andliga ledare och samveten, de ville inte veta av honom. »De gjorde med honom alldeles som de ville.» Ty deras vilja var ond mitt i deras gudsfuktan och nit om moral och höga principer. Deras sinne var hårt. Hur skulle de också ha kunnat känna igen honom i den som till dem, just till dem, sade de fruktansvärda orden: »Ni huggormsyngel, vem har fått er att tro att ni kan fly undan den kommande vredesdomen?»

»På samma sätt skall också Människosonen få lida genom dem», säger så Jesus. De som inte i Johannes döparen känt igen profeten kunde naturligtvis ännu mindre känna igen Guds son i Jesus. Det var för dem en hädelse. Därför måste deras onda vilja, vilken de själva inte visste om, då de själva ansåg sig drivna endast av det som var gott, ja, av omsorg om Guds sak, denna onda vilja måste driva dem att förneka, förfölja och söka förinta Guds son. Så fick också lärjungarna den första inblicken i vad frälsningens verk betydde i jordemänsklighetens historia. Där var det en annan syn som öppnade sig för dem än på förklaringens berg, men en syn som bildade den naturliga och nödvändiga motsvarigheten till den synen. Det var synen av Guds son, genom mänsklighetens ondska och hat upphängd på korset. Det var Jesu förklaring på korset. Och detta var också en uppfyllelse av profetiska ord: Genom hans sår är vi helade.

Huset på hälleberget.

(Matt. 7:22-29. 8 sönd. e. Tref.)

Det är genomgående för Jesu tal att han vänder upp och ner på alla gängse begrepp. Man kan inte undgå att se att hans apostlar åter och åter bragtes i förvirring av detta Jesu sätt att gå till väga. Och den slutliga friden i liv och tänkande fick de inte, förrän de helt accepterat detta. När de funnit att det inte bara var en del nytt de måste lära sig, utan att alla deras hittillsvarande begrepp, och inte endast alla deras begrepp utan hela deras liv, måste utbytas mot något nytt. De måste mista sitt liv för att födas till ett nytt liv, som inte hade något gemensamt med det gamla livet.

Det är inte endast innehållet i Jesu undervisning som vänder upp och ner på begreppen. Även när det gäller själva frå-

gan om att följa hans lärdomar möter den orimliga paradoxen. Det naturliga var ju att tänka om Jesus: Här är en lärare som undervisar människor om hur de bör handla och vara. De som nu följer denna undervisning och inrättar sitt liv därefter samt får ordning på sitt liv, så att det blir kraft och framgång i deras verksamhet, de skall väl komma i första rummet till att få erkännande av sin Mästare. Och när det han undervisar om är Guds vilja, så skall de väl på den stora räkenskapsdagen få erkännande av sin Mästare inför Guds ansikte och därför med trygghet kunna framträda inför Gud. Men nu säger Jesus om dessa, att han skall betyga för dem, d.v.s ge dem det vittnesbördet inför Gud, att han aldrig känt dem, aldrig känts vid dem, och att de är ogärningsmän. Och resultatet av deras verksamhet blir det gudomliga domsordet: »Gå bort ifrån mig!» Med detta tillämpar han också på dem psalmens ord och kallar dem för fiender: »Alla mina fiender kommer på skam och blir mycket förskräckta. Plötsligt viker de tillbaka med skam» (Psalt. 6:9, 11). Deras liv har varit ett enda stort självbedrägeri, och det hade varit riktigare att de öppet framträtt såsom det de i verkligheten var: Kristi fiender.

De hade nämligen inte alls tagit emot Kristus. De hade endast velat rädda sitt eget onda liv, och Kristus hade av dem endast uppfattats som en extra kraftkälla för deras eget liv. Men Kristus kommer inte som någon kraftkälla, någon upphjälpare av människans liv, någon maktfaktor för genomförandet av människans önskningar. Han har om detta sagt de stränga och otvetydiga orden: Den som vill behålla sitt liv skall mista det.

Därför kan Jesus också säga: »Den som hör mina ord och inte handlar efter dem, han liknar en dåre som byggde sitt hus på sanden.» Men att handla efter Jesu ord, det är ju att verkligen ta emot dem helt och hållet. Det är något helt annat än att ta emot dem som ord av en lärare, som man väljer ut bland

flera möjliga lärare för att få en ledning för sitt liv. Ty då gör man inte annat än tar ut av Jesus så mycket som man kan finna lämpligt för den situation i vilken man befinner sig. Man tar då inte emot Jesus själv, man tar inte emot honom som förkunnade sin lära med makt och myndighet, d.v.s. med gudomlig fullmakt och kraft, utan man tar emot honom som en »skriftlärdd» vars lära man vill, mer eller mindre, ta till ledning för sitt liv. Men den som det gör, han endast hör Jesu ord men handlar inte efter dem. Ty han gör endast efter det som han tagit upp av Jesu ord och som han gjort om till en ledning för sitt liv. Men denna lära, denna ledning, den förslår inte. Den räddar inte hans liv. När de stora svårigheterna, stormarna och vattenfloderna, kommer, då förslår inte den kraft han så skaffat sig. Han har ingen grund. Han livs byggnad sopas bort. Ty han har inte mist sitt liv och byggt sin byggnad på Kristus, utan han har sökt bevara sitt liv. Han har aldrig känt Kristus och aldrig blivit känd av honom.

Den som hör Jesu ord och handlar efter dem, det är den som mist sitt liv, som dött med Kristus, som liksom Paulus nu inte lever längre »jag», utan »Kristus lever i honom». Han är efter Jesu ord »fullkomlig, såsom den himmelske Fadern är fullkomlig», ty han är nu intet själv, han har själv ingen kraft, inga »kraftgärningar», utan Kristus är fullkomlig i honom. Ty »det som inte var till, har Gud utvalt» [1 Kor. 1:28]. Ty till det som är intet når inga stormar och vattenfloder fram. Ty där finns inget annat än klippan Kristus, och det är ett hälleberg i alla tidens stormar.

Trogen i det minsta.

(Luk. 16:10-15. 9 sönd. e. Tref.)

Det är påfallande, hur främmande för Nya testamentet varje tanke är på att en människa skall känna sig kallad till högre

uppgifter än de hon befinner sig i, liksom varje tanke på att människan kan förspilla sitt liv på sådant som är för litet för hennes begåvning. Tvärtom betonas det av Jesus själv, att den som tycker sig vara för hög för de uppgifter som ställs på honom i den situation han befinner sig i, han är otrogen, han duger inte heller för högre uppgifter. Den kristne har fått den högsta kallelsen, kallelsen att mista sitt liv. Hur skulle då något kunna vara för ringa för honom? Han har ingenting annat att göra än vara trogen i det som föreläggs honom och betrakta det som något av största vikt. Hur litet är även den allra högsta uppgift här emot det för vilket den av Gud omskapade människan är ämnad i Guds rike, i fullkomningens värld? Men den minsta uppgift på jorden, uppfylld i trohet, gör en människa på ett ofattligt sätt just skickad för de höga uppgifter om vilka hon här inte kan bilda sig en föreställning eller ha en aning.

»Vad vi skall bli är ännu inte uppenbart» [1 Joh.3:2], men vi vet att det inte graderas efter den högre eller lägre uppgift vi hade i det jordiska sammanhanget.

Så varnar Jesus också för att göra en skillnad i fråga om hängivenhet och trohet mellan materiella, »Mamons», plikter och förment andligt arbete här på jorden. Den som tycker att han är för stor för materiella uppgifter, han har också tagit miste om sin kallelse till andligt arbete, och han duger till ingetdera. Den kan inte anförtros den »sanna rikedom» som inte finner sin glädje i de minsta detaljer, i det obetydligaste, »oandliga» arbete. Den som inte gör det oandliga arbetet, det obetydliga, som en tjänst inför Gud, han tjänar inte heller Gud i det andliga arbetet. Därför är det mycket väl träffat, då Jesu ord om att inte kunna tjäna både Gud och Mamon ställs omedelbart efter hans ord om trohet och otrohet i »den ohederlige Mamon». Ty den som föraktar »Mamons» uppgifter, när de framstår för honom som en ovärdig materiell arbetsbörda, han

visar sig ofta, när han fått den eftersträvade högre andliga uppgiften, även i den inte tjäna Gud utan Mamon. Den andliga uppgiften blir för honom ett medel att hävda sig själv, och han föraktar inte utan snarare eftersträvar det Mamons goda som kan följa med den andliga ställningen. I sin »höga» ställning blir han därför »avskyvård inför Gud». Därför kan Jesus generellt säga: »Det som bland människor är högt är avskyvård inför Gud.» Ty högt eller lågt är en mänsklig gradering, och när något efter mänsklig gradering värderas högt, så sker det utifrån en sådan syn på livet och dess uppgifter som för Gud är avskyvård. Det är också ett faktum att Gud alltid har utvalt det som är ringa, ja, det som ingenting är.

Förspillda tillfällen.

(Matt. 11:20-24. 10 sönd. e. Tref.)

Den tanke som tar sig uttryck i frasen »förspillda tillfällen» är inte ovanlig bland människor. Det torde tvärtom vara mycket vanligt att man anser sig kunna anteckna många förspillda tillfällen i sitt liv. Det torde till och med vara vanligt att man betraktar hela sitt liv som mer eller mindre förspilt: Man skulle ha kunnat göra något bättre av det. Hade man vid det eller det tillfället handlat annorlunda, så hade allting kunnat vara mycket bättre än nu.

Men om man alltså har en vaken blick för de många förspillda tillfällena, så är det inte givet att man därmed bedömer sitt livs tillfällen utifrån en högre insikt, allra minst ifrån Jesu synpunkt. Det vanliga är att man inte alls ser de tillfällen som från gudomlig synpunkt var förspillda, de som alltså verkligen var förspillda. Paulus har ett jämförligt uttalande, när han skiljer mellan en sorg efter mänskligt sätt och en sorg efter Guds vilja (2 Kor. 7:10). Sorgen eller den vemodiga betrak-

telsen av de förspilda tillfällena är oftast endast en »världens sorg» om vilken Paulus säger att den leder till död. Och den som kan se tillbaka på endast få förspilda tillfällen, han kanske mer än någon annan hade anledning att känna fasa, om han fick se vad han i själva verket förspillt.

De välmående människorna i de städer över vilka Jesus uttalade sitt ve, hade säkert ingen tanke på *de* förspilda tillfällen för vilka Jesus uttalar sitt ve över dem. Det hade aldrig fallit dem in att de gått miste om något därigenom att de inte gett akt på Jesu ord. Om de jämförde sig själva med de förfallna människorna i de dömda städerna Sodom och Gomorra om vilka de hade läst i sina skrifter, så var det för dem alldeles självklart, att dessa senare var att beklaga och inte de själva. De stora möjligheter de själva haft hade de helt enkelt inte sett och inte haft en aning om, ty de var från början förhärdade och hade blivit allt hårdare mot det ljus som annars kunde ha trängt in i deras mörker. De menade sig säkert vandra i ljuset.

Så är det människans tragik, att ju mer hon efter sitt mänskliga omdöme och sina mänskliga beräkningar undviker att förspilla sina tillfällen, desto omöjligare blir det för henne att lägga märke till det budskap som kommer till henne från en annan värld, kanske just vid de tillfällen som hon aktat sig att förspilla. Hon har inte sett vad detta tillfälle kommit till henne med för budskap, just därför att hon varit så rädd för att inte förspilla något av det som hon menade vara hennes fördel och hennes kraft. Hon förspillde tillfället att stanna på vägen och se hur det var ställt med henne. Hon förspillde tillfället att se sitt fördärv och se den hand som utsträcktes till hennes frälsning. Eller hon förspillde tillfället att vara något för sin nästa. Och därmed drar hon över sig en dom: »Ner i helvetet skall du fara.» »Ty en sorg efter Guds vilja för med sig en ånger, som man inte ångrar. Men världens sorg leder till död.»

Vad hjälper alla tillvaratagna tillfällen, om den andliga dö-

den är följderna? Men vad betyder ett förspilt liv i jämförelse med de orden: »Amen säger jag dig, i dag skall du vara med mig i paradiset».

Gudaktighetens sken.
(Matt. 23:1-12. 11 sönd. e. Tref.)

Det som bildar utgångspunkten för Jesu bestraffning av de skriftlärde och fariséerna i Matt. 23 är deras självtagna myndighet att undervisa människor och pålägga dem krav. De hade satt sig på Moses stol, satt sig själva nämligen, inte blivit dit satta av Gud. De hade usurperat den myndighet och befogenhet som av Gud blivit given åt Mose. De gjorde detta i god tro. Och de gjorde det med den föreställningen att de var mycket ödmjuka och självutblottande. Vid en yttre jämförelse mellan Jesus och dessa män i avseende på ödmjukhet skulle säkerligen de utan vidare tillerkänts priset. De menade sig nämligen ingalunda komma med sina egna påfund. De yttrade aldrig något i eget namn. Jesus däremot sade ofta: »Jag säger er». Han talade som en som kommer med anspråk på att ha fullmakt. De menade sig däremot endast undervisa i Moses namn. Det var den för Mose uppenbarade gudsviljan som de studerade och lärde ut. Det var en lära som inte var beroende av deras auktoritet. Och Jesus ger också deras undervisning det erkännandet. I den mån de endast förmedlade vad som fanns i de heliga skrifterna, så var innehållet i deras undervisning riktigt. »Allt vad de lär er skall ni göra och hålla, men efter deras gärningar skall ni inte handla.» Det har i den kristna kyrkan funnits styresmän som varit värre än fariséer och skriftlärda. Ty dessa satte åtminstone inte upp sin auktoritet mot Moses, men de förra har ofta satt upp sin auktoritet emot Kristi egen och menat sig bättre veta vad kristendom är än Nya testamentet.

Just fariséernas ödmjukhet gjorde dem hårda. Ty då de var övertygade om att det de lärde inte var deras eget utan Guds, så ansåg de sig vara bärare av gudomliga krav som gällde utan villkor, eller, som det kanske modernt skulle uttryckas, bärare av allmängiltiga principer om vilkas giltighet det alltså inte kan vara någon diskussion. Men den som menar sig vara ägare av sådana allmängiltiga principer har också lätt för att bli domare och kräva att människor skall dömas efter dessa principer. Ty vad är självklarare, än att de skall straffas som bryter mot absolut giltiga och ofrånkomliga krav? För sådana självtagna domare blir det omöjligt att komma ut ur denna för dem logiskt nödvändiga konsekvens. De kan omöjligen inse att de inte har befogenhet att döma likaväl som att lära. Men liksom deras dom blir hård, blir deras lära hård. Den blir en tung börda som läggs på andra. Men de lyfter, som Jesus säger, inte ett finger för att flytta dessa bördor. De menar sig handla och tänka i Guds mening och är färdiga med sin dom och sitt krav på straff, men man har aldrig sett dem göra något för att bära människors bördor. Man har aldrig sett dem inskrida mot makter som för människor i fördärvet. Såsom bärare av allmängiltiga och vissa krav vill de vara föredömen och äras av andra därför. Men även om de talar i Kristi namn — ty fariséer och skriftlärda finns ju givetvis i Kristi kyrka, det är därför Jesus varnat för dem — så har de inte tagit på sig hans ok och lärt av honom, vars ok är mildt och vars börda är lätt, då den läggs på andra. De har inte följt efter Kristus, ty de har inte blivit kallade av honom att själva ta på sig bördan av det onda som de fördömer. Därför kommer de att tjäna den makt som är fientlig mot Kristus.

I Kristi församling skall inte finnas någon självtagen myndighet. Endast en är Mästare, och endast han ger uppdrag, men han ger inget annat uppdrag än det som kommer från och i hans Ande. Därför blir den störste där, endast den som är de

andras tjänare. Därför är det inte bara ett talesätt utan en beskrivning av det faktiska förhållandet, när Jesus säger: »Var och en som upphöjer sig skall bli förödmjukad, och var och en som ödmjukar sig skall bli upphöjd.» Men den kristna ödmjukheten är att vara intet — vara, inte bara synas — för att Kristus skall bli allt. Det är att i den andre se den för vilken Kristus själv utgav sig i döden, det är att själv vara intet och se intet annat än Kristus.

Enkelt och ärligt tal.

(Matt. 5:33-37. 12 sönd. e. Tref.)

När Jesus förbjuder eder, så gör han det under den motiveringen att allt vad människor kan bedyra vid inte är deras eget utan Guds. Meningen är att människan för att kunna bedyra sina ord vid något annat, måste kunna helt kontrollera och behärska detta, att det måste vara i hennes makt. Men det är det inte. Att bedyra vid något betyder alltså att ta sig en befogenhet som endast Herren själv har.

Men detta har också betydelse för bedömandet av innehållet i det som en människa är villig att bedyra och tror sig om att kunna försäkra. Om en människa menar sig kunna bedyra en sak, reser hon själv det anspråket att det hon säger är sanning. Om hon är övertygad om det hon säger, så att hon menar sig kunna bedyra det — och att medvetet svärja falskt är det här inte fråga om — så betyder det att hon anser sig i stånd att säga sanningen och att själv vara sann. Hon har den föreställningen att hon kan veta att något är sant. Men lika falsk som den föreställningen är att hon behärskar något av det hon bedyrar vid, lika falskt är det att hon på något sätt behärskar sanningen. Att hon menar sig kunna bedyra något visar att hon behärskas av falska föreställningar. Världen och

människorna omkring sig föreställer hon sig på det sättet beskaffade, att det väl finns lögn men också sanning, och att det finns medel att skilja mellan sanning och lögn, eftersom en del är lögn och en annan del är sanning. Behovet av betydande förutsätter denna föreställning om att det i mänsklighetens värld finns en blandning av sanning och lögn, och att man på något sätt — t.ex. just genom betydande — kan framhäva sanningen bland lögnerna. Det är själva denna föreställning som Jesus utrotar hos lärjungarna. Skarpt och otvetydigt säger han nämligen att det inte finns någon blandning mellan lögn och sanning i den värld som söndrat sig från Gud. Det finns där ingen blandning mellan lögn och sanning, ty *allt* är lögn.

Hur otvetydigt uttrycker inte Jesus detta i sitt tal till de ärliga och fromma människor vars inre han blottar i Joh. 8:44: »Ni har djävulen till er fader, och vad er fader har begär till, det vill ni göra. Han har varit en mördare från början, och har aldrig stått på sanningens sida, eftersom sanning inte finns i honom. När han talar lögn, talar han av sitt eget, ty han är en lögnare, ja, lögnens fader.» Det finns ingen möjlighet för den som övergivit sanningens värld att blanda sanning och lögn eller skilja mellan sanning och lögn. Det enda han kan fatta och tro på och vara övertygad om är lögnen. Så låter också det gammaltestamentliga ordet den säga som har blivit väckt till ett nytt liv: »Med häpnad måste jag säga: Alla människor är lögnare!» (Psalt. 116:11). Därför säger Jesus: »Om ni förblir i mitt ord, är ni verkligen mina lärjungar, och ni skall *då* förstå sanningen, och sanningen skall göra er fria.» Och vad det är att förbli i Jesu ord, det uttrycker han så: »Om ni förblir i mina ord, så förblir ni i mig och jag förblir i er». Att förstå sanningen och veta sanningen, det går inte till på annat sätt än det går till att vara fullkomlig: genom att Kristus är fullkomlig i oss, när vi själva ingenting är. Han är då också sanningen i oss. Han är ja och nej i oss, »allt utöver det kommer från den

onde», ty det är av oss själva, och vi blir aldrig annat än lögn. Även i en apostel är det bara Gud själv, Herren, som kan be-dyra! »'Ja' har kommit genom Honom.» (2 Kor. 1:18-22.)

Änkans skärv.

(Mark. 12:41-44. 13 sönd. e. Tref.)

Det är påfallande, vilken vikt Jesus själv och hela Nya tes-tamentet fäster vid allt som är ringa och obetydligt. Det som är oansenligt har Gud utvalt, ja, det som ingenting är. Det som något är måste komma på skam. Det är aldrig fråga om att den som offrar mycket är förmer än den som offrar litet. Det ser ut, som om det enligt Jesus inte skulle kunna gå att offra mycket. Ty hur mycket någon än offrar är det alltid för litet. Endast den som har litet kan offra mycket, därför att han kan offra allt. Jesus stänger alltid ute från allt erkännande det som är stort och betydelsefullt. Han gör sig heller inte någon möda att vinna det. Detta gäller om allt som en människa äger, och mera, inte mindre, ju mera det hon äger är införlivat med henne. Det gäller alltså inte endast om pengar. En gåva av pengar, given av överflödet, får av Jesus inget erkännande. Men han bemödar sig heller inte om detta för dess egen skull, för möj-ligheten att använda det i det godas tjänst. Det är inte endast människan som bara ger av sitt överflöd som är värdelös så-som människa, även själva den sak hon ger är värdelös. Gåvan har således inget matematiskt värde oberoende av givaren, av ursprunget. Är gåvan given av en värdelös givare, så har gå-van själv inget värde, den har ingen välsignelse med sig. Den uträttar inget gott. Änkans skärv är däremot omvänt värdefull, såväl som uttryck för änkans offer som i sig själv. Änkans skärv var verkligen såsom skärv, såsom offermängd, mer än summan av alla de stora gåvor som getts av överflöd. Änkans

skärv är till välsignelse. Detta är naturligtvis orimligt, men det är inte desto mindre verkligt. Att vad gåvor kan utträta i ett verk för Guds rikes sak inte kan mätas med de matematiska mått som tillämpas vid mänskliga kostnadsberäkningar, det har visat sig genom otaliga exempel. Man behöver bara peka på hur stora missionsverk kunnat finansieras med änkans skärvar, eller besinna med hur löjligt små årliga omkostnader dessa missionsverk uppbyggts och underhållits, om de jämförs med de miljardkostnader som ett verk av motsvarande storlek kräver, då medlen därtill skall erhållas på annat sätt än genom änkans skärvar, burna av troendes böner.

Men detta gäller inte bara om pengar. Det visar sig aldrig, att Nya testamentet sätter mera värde på att en högtstående eller bildad människa blir vunnin för Kristi tjänst än den ringaste slav. Det är tvärtom. Slaven som givit sig själv, han vet sig endast vara föremål för en obegriplig nåd. Men den framstående och bildade vore kanske benägen att tycka att han rent av gjort kristendomen en tjänst genom att han ställt sig i det kristna ledet. Han har således inte gett någonting utan endast blivit en belastning. Ty högfärdiga människor som menar sig ha offrat något, genom att de »förödmjukat sig» att bli kristna, de är inte till någon välsignelse och utgör inget tillskott till Kristi församling. Och har de blivit utvalda till Kristi tjänst, så är det inte för att de är värdefulla utan därför att de verkligen mist sitt liv och som Paulus kan ärligt säga: »Allt det som var en vinst för mig räknar jag nu som förlust för Kristi skull. Ja, jag räknar allt som förlust, därför att jag har funnit det som är långt mer värt: kunskapen om Kristus Jesus, min Herre. För hans skull har jag förlorat allt och räknar det som avskräde för att jag skall vinna Kristus och bli funnen i honom». (Fil. 3:7-9.)

Uppenbarelsen för de enfaldiga.
(Matt. 11:25-30. 14 sönd. e. Tref.)

Evangeliet om Kristus och Nya testamentet har ett så enastående djup och en sådan inre konsekvens och enhetlighet att det kan mäta sig med och överträffar de djupsinnigaste skapelser som människoanden frambringat. Det är så fullt av de mest fångslande problem och gåtor att den kristna historiens största snillen och begåvningar kunnat helt fångas därav och aldrig blivit färdiga med det. Och ändå framhålls det av Jesus själv och av de nytestamentliga författarna att detta evangelium är särskilt givet åt och direkt uppenbarat för de enfaldiga, för dårarna, och att det är otillgängligt för de visa och kloka som vill passa in det i sin visdom. Så säger Jesus i Matteus 11:e kapitel: »Jag prisar dig, Fader, du himlens och jordens Herre, för att du har dolt detta för de visa och kloka och uppenbarat det för de små. Ja, Fader, detta var din goda vilja.» Och erfarenheten bestyrker att så är. Paulus betygar: »Bröder, se på er egen kallelse. Inte många av er var visa om man ser till det yttre, inte många var mäktiga, inte många av förnäm släkt. Nej, det som för världen var dåraktigt har Gud utvalt för att låta de visa stå där med skam...» »Om någon bland er tycker att han är vis i den här världen, måste han bli en dåre för att bli vis.» (1 Kor. 1:26, 27; 3:18.) Den vise måste tillbaka till nollpunkten, bli utblottad på all sin visdom, för att kunna fatta den rika visdomen i evangeliet. Ty det är verkligen en visdom det är fråga om, och en visdom som inte bara tillfredsställer alla anspråk utan går långt utöver dem. Den som här mist sitt liv, han har funnit ett liv som även i fråga om tänkande ger fullt utrymme för den största begåvning och den mest brinnande forskningshåg. Men detta evangelium kan inte uttömmas genom någon forskning och kan inte bemästras genom något tänkande, ty det är rikt som verkligheten själv. Därför har tän-

kandet alltid kommit till korta med evangeliet, och alltid, när det sökt reproducera det, gjort det fattigare. Men åt den enfaldige ger det sig i sin fulla rikedom.

Så är det också med evangeliets förhållande till människans värdighet. Ingen är värdig att ta emot det. Evangeliet är inte billigt. Jesus tvingade sig aldrig på någon med evangeliet. Han drog sig snarare undan. Han gjorde det inte lätt. Snarare formulerade han det så, att det kunde uppfattas som alldeles för svårt. Det krävde alltför stora offer. Men ändå gav Jesus detta evangelium — och därmed sig själv, ty evangeliet är Jesus själv — åt somliga för intet; somliga inbjöd han rent av att komma och ta emot det. Och vilka var det? Jo, de som var alldeles ovärdiga, de som ingenting var, de som redan förut hade det så svårt att det inte skulle kunna tänkas att de ytterligare skulle kunna prestera något. Så även här: »Kom till mig, alla ni som arbetar och bär på tunga bördor, så skall jag ge er vila.» För dem blir inte evangeliet något svårt, varken svårt att fatta eller svårt att ta emot, utan det blir en lätt börda och ett milt ok.

När Jesus använder uttrycket »ok» så är det i anknytning till språkbruket hos dem han talade till. Judarna kallade det att åta sig att i allt lyda Guds vilja för att »ta på sig himmelrikets ok». Detta betraktades som ett skönt ok, ett ämne till glädje för dem som hade de nödiga förutsättningarna. Men fariséer och skriftlärde menade att det var ett svårt ok för sådana »som arbetade och bar på tunga bördor», som inte hade den tillräckliga materiella förutsättningen, ett visst mått av möjlighet att råda över sig själva, samt ett visst mått av fattningsgåva och bildning. De som inte det hade, de s.k. amme haåres, de »arbetande och betungade», kunde det bli så gott som omöjligt för. Här vänder nu Jesus upp och ner på förhållandena, så att det just blev dessa, som var de enda för vilka det var lätt, de enda som utan vidare var inbjudna och nödgade att komma:

de små och de arbetande och betungade. Så har kristendomen alltid varit särskilt till för de enkla och små.

Realia till Joh. ev. 20:6.

*Av professorn i österländsk litteratur,
fil. dr Aapeli Saarisalo.*

Joh. 20:6 säger att Petrus gick in i graven och då fick se, hur bindlarna låg där, och hur duken som varit på Jesu huvud inte låg tillsammans med bindlarna utan för sig själv, hopvikt på en särskild plats. »Sedan gick också den andre lärjungen in, han som hade kommit först till graven, och han såg och trodde», v. 8. Då han såg bindlarna och duken som varit på Jesu huvud, var tydligen redan detta enligt evangelisten tillräckligt för att han skulle tro att Jesus var uppstånden från de döda. I den anblick som bindlarna och duken utgjorde, låg uppenbarligen några omständigheter som direkt underströk och visade hän på tanken på Jesu uppståndelse. För att förstå detta måste man ge akt på följande av evangelisten förutsatta detaljer i den föreliggande situationen:

1. Jesu grav var en klippgrav, alltså en sådan grav som rika människor använde för sina döda. Fattiga människor begravde däremot sina döda i en grop i jorden, utan någon balsamering och utan någon svepklädnad. Jesus begravdes så som det i Jes. 53 förutsägs om Herrens tjänare: han kom bland de rika efter sin död. De förmögna brukade begravas i klippgravar, och det var också vanligt att de fick något slags balsamering. (Dock inte den mera grundliga egyptiska balsameringen, som verkställdes genom att kroppen fick ligga i natron i 70 dagar.) —

Klippgravarna hade i allmänhet plats för flera döda. De döda kropparna placerades på bänkar i gravkammaren.

2. Vid Jesu balsamering användes enligt evangelisten en blandning av myrra och aloe (Joh. 19:39). Denna blandning kallas i vår svenska bibel [1917 års översättning] »välluktande kryddor». Ordet »kryddor» är emellertid i detta sammanhang missvisande, ty det kommer läsaren att tänka på något slags torrt material. I verkligheten är det fråga om en flytande substans, som borde betecknas med ordet »salva». »Hundra pund» är en så stor mängd att den skulle ha fyllt hela gravkammaren, om den bestått av torra växtdelar. Men salva kräver givetvis inte så stort utrymme.

3. Linnebindlarna betecknas i grundtexten med ordet *othónia*, vilket är ett egyptiskt lånord och betecknar de smala linneremсор som brukades vid balsamering. Dessa bindlar kan jämföras med de gasbindor som i vår tid används i sjukvården. Vid balsameringen lindades de i mångfaldiga varv omkring kroppen. För varje varv använde man ånyo salva. — Man kan här erinra sig att Lasarus, som inte fått en så dyrbar begravning som Jesus, hade »fötter och händer inlindade i bindlar och med ansiktet täckt av en duk», och Jesus gav tillsägelse att man skulle »befria» honom och låta honom gå (Joh. 11:44). Hans kropp var så lunda inlindad så, att Lasarus inte kunde gå förrän dessa bindlar togs bort.

4. De vid balsameringen använda salvorna torkade fort. Bindlarna, som på här angivet sätt behandlats med salvor, blev därför snart ett stelnat hölje omkring kroppen, en avgjutning, som närmast kunde jämföras med en gipsavgjutning, fastän den inte var så hård.

5. Då Petrus och Johannes på påskdagsmorgonen kom in i graven, såg de denna avgjutning av Jesu kropp. Om ett gravrov ägt rum, hade detta hölje antingen måst avlägsnas ur graven tillsammans med kroppen eller också ha totalt rivits sön-

der, när det skulle tas bort. Men nu såg de att detta stelnade hölje som omgivit Jesu kropp var helt, fastän det var tomt. Då förstod de att Jesus måste vara uppstånden: hans nya kropp hade gått rätt igenom detta hölje utan att bryta det, alldeles som han sedermera gick genom stängda dörrar, Joh. 20:19. Hans kropp hade sålunda blivit levande igen och förvandlats. »En ande har inte kött och ben, som ni ser att jag har», Luk. 24:39.

6. Detsamma torde ha gällt om duken, som de enligt evangelisten fann ligga för sig »hopvikt» (entetyligménon); »hopvikt» torde här betyda: hopvikt på samma sätt som den virats kring Jesu huvud. Duken utgjorde alltså i sin »hopvikta» form ett bevis för att den inte tagits bort från Jesu huvud genom att vikas upp. Den, såväl som höljet, utgjorde liksom ett obrutet sigill, vilket nödvändigtvis — enligt evangelistens framställning — måste bestyrka att här inget annat antagande var möjligt än att Jesus uppstått.

Judisk syn på profeterna som fredskämpar.

Av Fil. lic. Herman Wohlstein.

Som en inte oväsentlig orsak till att religionen hos flertalet bildade inte stått i särskilt hög kurs bör särskilt den omständigheten gälla att religionssamfunden, vilkas ställning till kriget bort vara höjd över varje diskussion, endast spelat en *oväsentlig hjälpareroll* vid de pacifistiska rörelsernas kamp och strävanden. Detta har särskilt varit fallet med de s.k. politiska religionerna, som varit härskande i mäktiga stater, där deras inflytande hade varit särskilt på platsen. Det är säkert ingen överdrift, om man påstår att alltsedan historiens gryning den idealistiska livsåskådningens representanter och förkämpar i stort sett befunnit sig utanför religionssamfundens krets.

Den bibliska livsåskådningen är heroisk, dock inte krigisk. De högsta värdena finner denna i de etiska och religiösa känslornas utbildning hos den enskilde och gemenskapen, militarismen däremot i staten, framför allt i dess maktutvidgning på andras bekostnad.

Att fredstanken hos profeterna intar en mera central plats än hos de äldre bibliska författarna, t.ex. de 5 Moseböckerna, beror inte på olikhet i värdering av idéerna utan har snarare politiska grunder: redan med den förste skriftprofeten i Israels rike, Amos, har det judiska folket trätt ut på världshistoriens arena och måste ta ställning till det allmän-politiska skeendet. Även psalmerna talar egentligen mera om fred och rättvisa för den trofasta enskilda människan. För *profeterna* däremot kän-

des *Guds ingripande i folklivet* som något mera väsentligt. Först därav skulle den enskildes öde i olika folkslag bestämmas.

Att fredsidén i den bibliska och efterbiblisk-judiska litteraturen inte bara var ett utslag av statspolitisk klokhet utan även sträckte sig till ren universalism, kan vi tydligast se i messiastanken, en skapelse av Israels religion och den senare judendomen. Förgäves har man sökt bevisa att messiasförväntningarna alltsedan Jesajas tid bara siktade till ett politiskt idealtillstånd. Detta påstående röjer bristande insikt i judisk religiositet, övertygelsen att politiken, när den är legitim, ingalunda behöver stå i motsatsförhållande till religionens och etikens krav. För den profetiska mentaliteten betecknande är det, att just i de kritiska tider i vilka en Jesaja och en Mika levde, förkunnelsen var så vid, att den visserligen i första hand tidsbetonat menad som tröstebudskap åt konung och folk i denna den assyriska imperialismens renässans under Sanherib, av dessa idealitetspolitikens mästare var bestämd att därutöver bli mottot för varje ädel fredskämpe i framtiden. Båda profeterna siar om en guldålder på samma sätt: »Det kommer att ske vid dagarnas slut, då blir berget till den Eviges hus upprättat över de andra bergen, höjer sig över kullarna, och till Honom strömmar alla nationer. Och många folk skall dra dit och säga: Välan, låt oss gå upp till den Eviges berg, till Jakobs Guds hus, att han må undervisa oss om sina vägar och vi vandra på hans stigar, ty från Zion kommer lära att utgå och den Eviges ord från Jerusalem. Han skall döma mellan folken och träffa avgöranden för många nationer. De skall göra om sina svärd till plogar och sina lansar till vingårdsknivar. Inget folk kommer då att längre höja svärdet mot ett annat, kommer inte mer att lära sig krigskonsten» (2:2-4; Mika 4:1-3). En mera detaljerad skildring av denna messianska guldålder, som i motsats till den antika (jfr Vergilius: »fyra världsåldrar») inte står vid

början utan *slutet av historien*, påträffar vi hos Jesaja i det berömda 11:e kapitlet, där temat dock inte är människornas och staternas fred utan harmonin i djurvärlden: vargen bor tillsammans med lammet, tigern lägrar sig bredvid killingen, en kalv och ett ungt lejon trivs tillsammans, medan en liten gosse leder dem. På det messianska stället hos profeten Hosea (2:20) stiftar Gud ett fredsfördrag mellan Israel och markens farliga vilddjur, och, heter det vidare, svärd och krig, dem bryter jag bort från jorden och låter Israel bo i säkerhet.

Enligt Hermann Cohens, den kände grundläggaren av nykantianismen, uppfattning är profeternas fredstanke en följd av monoteismen och universalismen. Detta påstående har med rätta stött på motstånd, varvid man påpekat, att den egentliga pacifistiska impulsen hos dem snarare kommit från deras strävande efter ett mera *moraliskt förhållande mellan folken*. Som vi sett av Jesaja-citatet, är det profetiska fredsidealet även kulturellt-aktivt: bredvid Guds berg skall andra berg höja sig, d. v. s. folkens egenart och livsformer skall inte kränkas, freden skall inträda i *rättvisans* tecken, inte i den livströtta pax romana under Augustus. Enligt de flesta profeter, särskilt Jesaja, skall Israels uppgift bestå i att förändliga detta förbund mellan folken och staterna (hebr. »brit am»). I sin instruktiva uppsats »Varför jag är jude» (Judisk tidskrift 1928) tillskriver Edmond Fleg det nutida Israel denna roll just i dess egenskap av ett faktiskt »nationernas förbund» i kulturell mening, en gemenskap, som av ödet och historien formats till en mötesplats för Öst och Väst.

Innehållsförteckning.

	Sid.
Hovpredikant Bo <i>Giertz</i> : Uppståndelsen och dopet	65
Professor <i>Hugo Odeberg</i> : Allegori och verbalinspiration	82
Professor <i>Hugo Odeberg</i> : Anteckningar till nytestament- liga texter	85
Professor <i>Aapeli Saarisalo</i> : Realia till Joh. ev. 20:6	105
Fil. lic. <i>Herman Wohlstein</i> : Judisk syn på Profeterna som fredskämpar	108

EREVNA. Redaktör: Teol. lic., Fil. mag. E. Starfelt. Lund. Ut-
givare: Prof. H. Odeberg. Lund. Red. o. exp.: Erevna, Fack
91. Lund.

Lund 1945. Carl Bloms Boktryckeri
Språkligt bearbetad 2002.